

## LOGISTIKA AUTSORSINGI TURLARI

**Abduxakim Yuldashev**

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, PhD*

+99895-636-36-05

*E-mail: abduxakimyuldashev18@gmail.com*

**Alijonov Xondamir Murod o'gli**

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, talaba*

*E-mail: xondamiralijonov8@gmail.com*

+99888-542-15-05

**Annotatsiya:** Zamonaviy biznes muhitida logistik xizmatlarni autsorsing qilish (ya'ni tashqi manbalardan foydalanish) keng tarqalgan amaliyotga aylandi. Bu maqola logistika autsorsingining asosiy turlarini, uning afzallik va kamchiliklarini tahlil qiladi. Maqolada birinchi navbatda logistika autsorsingining ta'rifiga e'tibor beriladi, so'ngra bu jarayonning turli shakllari – to'liq autsorsing, qisman autsorsing va strategik hamkorliklar – haqida batafsil ma'lumot beriladi. Xulosa qismida esa autsorsingning korxonalar uchun samaradorligi va yechim sifatida qanday tanlanishi lozimligi ko'rib chiqiladi.

**Kalit so'zlar:** Logistika, autsorsing, to'liq autsorsing, qisman autsorsing, strategik hamkorlik, zanjir boshqaruvi, tashqi manbalar, operatsion samaradorlik.

**Аннотация:** В современном бизнес-среде аутсорсинг логистических услуг (то есть использование внешних ресурсов) стал широко распространенной практикой. В данной статье анализируются основные виды логистического аутсорсинга, его преимущества и недостатки. В первую очередь, внимание уделяется определению логистического аутсорсинга, затем подробно рассматриваются различные формы этого процесса – полный аутсорсинг, частичный аутсорсинг и стратегические партнерства. В заключении рассматривается эффективность аутсорсинга для предприятий и то, как его следует выбирать в качестве решения.

**Ключевые слова:** Логистика, аутсорсинг, полный аутсорсинг, частичный аутсорсинг, стратегическое партнерство, управление цепочкой поставок, внешние ресурсы, операционная эффективность.

**Annotation:** In the modern business environment, outsourcing logistics services (i.e., using external resources) has become a widespread practice. This article analyzes the main types of logistics outsourcing, along with its advantages and disadvantages. The article first focuses on the definition of logistics outsourcing, then provides detailed information on different forms of this process – full outsourcing, partial

outsourcing, and strategic partnerships. The conclusion discusses the effectiveness of outsourcing for companies and how it should be chosen as a solution.

**Keywords:** Logistics, outsourcing, full outsourcing, partial outsourcing, strategic partnership, supply chain management, external resources, operational efficiency.

## **Kirish**

Global iqtisodiyot rivojlanishi bilan logistikaning roli ham yanada ortmoqda. Logistika – mahsulotlarning ishlab chiqarilishidan iste'molchilarga etkazib berilishigacha bo'lgan barcha jarayonlarni o'z ichiga olgan murakkab tizimdir. Korxonalarning logistik jarayonlarni o'zlariga bog'liq holda boshqarishga harakat qilishi ko'pincha resurslarning noo'rin sarflanishiga va samaradorlikning pasayishiga olib keladi. Shuning uchun ko'plab tashkilotlar logistik xizmatlarni autsorsing qilishga intilishmoqda.

Autsorsing – bu kompaniyaning o'z faoliyatining ba'zi bir qismlarini tashqi mutaxassislikka ega bo'lgan firmalarga topshirish jarayonidir. Logistika autsorsingi esa mahsulotlarni yetkazib berish, transportlash, omborlashtirish va boshqa logistik jarayonlarni bajarish uchun tashqi kontraktordardan foydalanishni anglatadi. Ushbu maqolada logistika autsorsingining turlari, ularning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi.

## **Tahlil va Muhokama**

Logistikada autsorsing – bu korxonalarning logistik jarayonlarini tashqi kontraktorga topshirish orqali soddalashtirish va samaradorlikka erishish imkoniyatidir. Autsorsingning uchta asosiy turi mavjud: to'liq autsorsing, qisman autsorsing va strategik hamkorlik. Har bir tur o'ziga xos afzalliklarga va kamchiliklarga ega bo'lib, ularni tanlash korxonaning strategik maqsadlariga, resurslariga va global rivojlanish tendentsiyalariga bog'liq

### **To'liq autsorsing**

To'liq autsorsing – bu korxonaning barcha logistik jarayonlarini butunlay tashqi mutaxassislikka ega bo'lgan kompaniyaga topshirish hisoblanadi. Bunday holda, logistik jarayonlarni boshqarish uchun zarur bo'lgan barcha resurslar (transport, omborlar, kadrlar) tashqi kontraktorga uzatiladi. Bu usul ko'pincha kichik va o'rta biznes korxonalari tomonidan tanlanadi, chunki bunda logistik jarayonlarni boshqarish bilan bog'liq barcha mas'uliyat tashqi kontraktorga o'tkaziladi

Afzalliklari:

- Resurslarni tejash: Korxona logistik jarayonlarini boshqarish uchun alohida jamg'arma qilishdan voz kechishi mumkin. Masalan, transport vositalari, omborlar yoki logistik kadrlar uchun qo'shimcha xarajatlardan qutiladi.

- Professional darajada boshqarish: Tashqi kontraktorlar logistik sohasida professional mahoratga ega bo'lganligi sababli, ularga ishonib topshirish natijasida jarayonlar tezroq va samaraliroq bajariladi.

- Operatsion xarajatlarni minimallashtirish: Logistik jarayonlarni boshqarishda ortiqcha chiqimlardan qochish mumkin, chunki tashqi kontraktorlar mehnat taqsimotiga imkon beruvchi texnologiyalardan foydalanadilar

Kamchiliklari:

- Nazoratni yo'qotish riski: Korxona logistik jarayonlar ustidan to'liq nazoratni yo'qotishi mumkin. Bu esa ba'zi hollarda strategik maqsadlarga to'g'ri kelmasligi mumkin.

- Kommunikatsiya muammolari: Korxona va tashqi kontraktor o'rtasida kommunikatsiya muammolari paydo bo'lishi mumkin, xususan, agar tashqi kontraktorning operatsion standartlari korxonaning talablariga mos kelmasa.

### **Qisman outsorsing**

Qisman outsorsing – bu korxonaning logistik jarayonlarining faqat ayrim qismlarini tashqi kontraktorga topshirishdir. Masalan, faqat transport xizmatlarini yoki faqat omborlashtirish jarayonlarini outsorsing qilish mumkin. Bu usul kattaroq korxonalarda ko'proq tarqalgan, chunki ular logistik jarayonlarning ba'zi qismlarini mustaqil ravishda boshqara oladilar

Afzalliklari:

- Murakkab jarayonlarni topshirish: Korxona logistik jarayonlarining eng murakkab qismlarini tashqi kontraktorga topshirishi mumkin. Masalan, transport menejmenti yoki tarqatish tarmog'ini optimallashtirish kabi murakkab jarayonlar tashqi kontraktorga topshirilishi mumkin.

- Mustaqillikni saqlash: Korxona logistik jarayonlarning boshqa qismlarini mustaqil ravishda boshqarish imkoniyatini saqlaydi. Bu esa korxonaga logistik jarayonlar ustidan qisman nazorat saqlash imkonini beradi.

Kamchiliklari:

- Jarayonlarni ajratib boshqarish murakkabligi: Logistik jarayonlarning turli qismlarini ajratib boshqarish murakkabliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, tashqi kontraktor bilan integratsiya muammolari vujudga kelishi mumkin.

- Integratsiya muammolari: Korxona va tashqi kontraktor o'rtasidagi jarayonlarni integratsiya qilishda qiyinchiliklar paydo bo'lishi mumkin, xususan, agar ularning IT tizimlari mos kelmasa.

### **Strategik hamkorlik**

Strategik hamkorlik – bu korxona va tashqi kontraktor o'rtasida uzun muddatli va chuqur hamkorlik munosabatlarini o'rnatishdir. Bunday hamkorlikda ikki tomon ham bir-birlarining strategik maqsadlariga erishish uchun harakat qiladi. Strategik

hamkorlik ko'pincha katta korxonalarda va global kompaniyalarda ko'proq qo'llaniladi

Afzalliklari:

- Uzoq muddatli ishonchli munosabatlar: Strategik hamkorlik orqali korxona va tashqi kontraktor o'rtasida ishonchli va barqaror munosabatlar o'rnatiladi. Bu esa uzun muddatli samaradorlikni ta'minlaydi.
- Innovatsion yechimlarni joriy etish imkoniyati: Strategik hamkorlik orqali yangi innovatsion yechimlar joriy etish mumkin. Masalan, tashqi kontraktor korxonaga zamonaviy loyihalarni taklif qilishi mumkin.
- Risklarni kamaytirish: Strategik hamkorlik orqali korxona va tashqi kontraktor o'rtasida risklarni teng taqsimlash mumkin. Masalan, tashqi kontraktor logistik jarayonlarning bir qismini oldini oladi, bu esa korxonani risklardan himoya qiladi.

Kamchiliklari:

- Vaqt va resurs talablari: Strategik hamkorlik munosabatlarini rivojlantirish uchun ko'p vaqt va resurs talab etiladi. Bu esa korxonaning boshqa strategik maqsadlariga to'sqinlik qilishi mumkin.
- Strategik maqsadlardan voz kechish holatlari: Ba'zi hollarda bir tomonning strategik maqsadlaridan voz kechish holatlari mavjud bo'lishi mumkin. Masalan, tashqi kontraktorning strategik maqsadlari korxonaning maqsadlariga mos kelmasligi mumkin.

### **Umumiy Tahlil**

Logistika outsorsingining har bir turi o'ziga xos afzalliklarga va kamchiliklarga ega. To'liq outsorsing korxonaga resurslarni tejash va logistik jarayonlarni professional darajada boshqarish imkoniyatini beradi, lekin nazoratni yo'qotish riski mavjud. Qisman outsorsing korxonaga logistik jarayonlarning boshqa qismlarini mustaqil ravishda boshqarish imkoniyatini beradi, lekin jarayonlarni ajratib boshqarish murakkabliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Strategik hamkorlik esa uzun muddatli ishonchli munosabatlarni o'rnatishga imkon beradi, lekin uni rivojlantirish uchun ko'p vaqt va resurs talab etiladi

### **Xulosa**

Logistika outsorsingi zamonaviy biznesda muhim o'rin tutadi. Korxonalarning logistik jarayonlarini tashqi kontraktorga topshirish orqali ular o'z resurslarini tejash, operatsion samaradorlikni oshirish va global rivojlanishga moslashish imkoniyatiga ega bo'ladilar. To'liq outsorsing, qisman outsorsing va strategik hamkorlik – logistika outsorsingining asosiy turlari hisoblanadi. Har bir uslubning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari mavjud bo'lib, ulardan foydalanish darajasini tanlash korxonaning strategik maqsadlariga va mavjud resurslariga bog'liq.

Korxonalar outsorsingni tanlashda quyidagi omillarni hisobga olishlari lozim:

- Logistik jarayonlarning murakkabligi.
- Korxonaning moliyaviy imkoniyatlari.
- Tashqi kontraktorning professional darajasi va ishonchliligi.
- Global va mahalliy bozor sharoitlari.

Xulosa qilib aytganda, logistika autsorsingi korxonalarga samarali resurs boshqaruvi va raqobatbardoshlikni oshirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Lekin uni qo'llashda ehtiyotkorlik bilan yondashish va barcha afzallik va kamchiliklarni hisobga olish kerak.

#### **Foydalangan Adabiyotlar Ro'yxati**

1. Christopher, M. (2016). *Logistics & Supply Chain Management* . Pearson Education Limited.
2. Lambert, D. M., & Cooper, M. C. (2000). Issues in Supply Chain Management. *Industrial Marketing Management* , 29(1), 65-83.
3. Lieb, R. C., & Bentz, B. A. (2005). The Use of Third-Party Logistics Services by Large American Manufacturers: The 2004 Survey. *Transportation Journal* , 44(4), 5-15.
4. Sinkovics, R. R., & Roath, A. S. (2004). Strategic Orientation and the Role of Outsourcing in International Logistics. *Journal of Business Logistics* , 25(1), 173-197.
5. Quinn, J. B. (1999). Strategic Outsourcing: Leveraging Knowledge Capabilities. *Sloan Management Review* , 40(4), 9-21.